

't hupke

Verenigingsblad van de West Brabantse Vogelwerkgroep

Nr 199 Winter 2024

Inhoud	
Uit het archief; de kolgans	3
Jaarverslag VBN	4
Vogels houden van Breda	5
De Huiszwaluw Breda	7
Slechtvalk H.Hartkerk	8
Spreeuwenslaapplaats	9
Brandganzen	11
Groenfestival	13
Wild of niet wild ...	15
Vogelwebsites	16
Persbericht	18
Dagje vogelen met Bianca van den Berg	19
Natuurgebied in de regio; de Hooiberg	20
Bijzondere waarneming, Grijsse wouw	21
Van de redactie	
<p>Piet, Willem, Raymond, Harry, Hans, Ineke en Wilma hebben ook weer in dit nummer hun steentje bijgedragen, waarvoor dank ! Ria weer bedankt voor de foto's. We blijven op jullie rekenen Op blz. 13 en 14 een bijdrage van onze aanstaande voorzitter Maurice, hij was samen met nog enkele leden aanwezig op het Groenfestival. Op blz. 17 vind u een paar prachtige foto's van grauwe klauwieren gemaakt door ons lid Harald Jansen.</p> <p>Wij wensen jullie weer veel leesplezier met dit 199ste Hupke</p> <p>Jan en Martin</p>	

't Hupke is een uitgave van de West Brabantse Vogelwerkgroep en wordt 4x per jaar toegezonden aan onze leden. Het lidmaatschap loopt per kalenderjaar. Opzegging kan alleen schriftelijk bij de secretaris, uiterlijk 1 maand voor het begin van het nieuwe kalenderjaar.
Bank NL76 INGB 0001 0637 12

Bestuur

Bert van de Haar (voorzitter)
Ger Duijf (secretaris)
Ineke Buijnsters (PR & communicatie.)
Kees Wijnen (penningmeester)
Laurie Rijsdijk (bio-secretaris)

Vormgeving en opmaak

Martin van Leest

Redactie 't Hupke

Martin van Leest
Jan Benoist
redactie@westbrabantsevvg.nl

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoudelijke teksten.

Vaste medewerkers

Raymond van Breemen
Piet van Iersel
Hans van der Sanden
Willem Veenhuizen
Harry van Vugt
Ria Lambregts (foto's)
Ineke Buijnsters
Wilma Rasink

Tekstcorrectie

Henriëtte Huijgens
Nicole Lucassen

Website

www.westbrabantsevvg.nl

Webredactie

Ger Duijf
website@westbrabantsevvg.nl

Volgend Hupke

Verzenddatum 1 maart
Aanleveren kopij 1 februari

Wenst u 't Hupke digitaal te ontvangen stuur dan een mail naar;

secretaris@westbrabantsevvg.nl

Foto omslag: dailymail.uk

't Hupke wordt gedrukt op gerecycled papier door:
Printwall Breda

Beste leden,

Zoals u kunt lezen in de bijdrage van de secretaris is er een opvolger gevonden voor de functie van voorzitter van de West Brabantse Vogelwerkgroep. Dat betekent dat hij met ingang van de Algemene Ledenvergadering van begin volgend jaar het stokje daadwerkelijk van mij zal overnemen.

Daarbij hebben we uitdrukkelijk afgesproken dat het voorzitterschap van de West Brabantse Vogelwerkgroep los staat van deelname aan het bestuur van Natuurplein de Baronie. Wel is de Vogelwerkgroep verplicht om een bestuurslid te leveren voor het bestuur van Natuurplein de Baronie, zolang wij lid zijn of willen blijven van Natuurplein. Dus bij dezen ook een oproep: wie wil lid worden van het bestuur van Natuurplein en daarin de belangen van de Vogelwerkgroep behartigen?. Deze persoon zal dan als 'extra' bestuurslid met deze taak worden toegevoegd aan het bestuur van de Vogelwerkgroep, zodat de lijntjes altijd kort blijven en de informatie snel kan worden gedeeld.

Ik kan terugkijken op een prettige en succesvolle periode als voorzitter, waarin de vereniging financieel nog gezonder is geworden en het ledenaantal is gegroeid. Vanaf ongeveer dag één viel ik met de neus in de boter door gelijk de Vogels In Brabant (VIB) dag te mogen organiseren (VIB bestaat bestaat niet meer) en wat zaken aanhangig te mogen maken die rechtstreeks in het belang waren van de vogels. Daarbij werd ik steeds gesteund vanuit de vereniging met kennis en kunde, mijn dank daarvoor. Zo heb ik aardig wat tijd mogen steken in gesprekken en bezwaren indienen bij de gemeente Breda en de provincie Noord-Brabant als wij dachten dat er iets plaats had gevonden of mogelijk plaats ging vinden waar de vogels niet blij van zouden worden.

Maar ondanks het feit dat we wellicht bij corporaties en projectontwikkelaars wat duidelijker op de kaart staan, is het noodzakelijk om steeds aandacht te blijven houden voor de (mogelijke) aanslagen die er gepleegd kunnen worden op (nest)locaties en foerageergebieden van vogels.

De laatste loodjes voor mij alvorens mijn taken over te dragen zijn nog de statuten naar de laatste stand van zaken brengen en de laatste algemene ledenvergadering voor te bereiden. En misschien poppen er nog wat spoedeisende zaken op. Uiteraard blijf ik lid en zal altijd bereid zijn om te steunen daar waar ik kan.

Uw voorzitter

Bert van de Haar

Het bestuur is verheugd te kunnen meedelen dat er een kandidaat is gevonden die onze huidige voorzitter Bert van de Haar in 2025 wil opvolgen. Maurice Verschuren heeft aangegeven deze functie op zich te willen nemen. Maurice is uitgebreid geïnformeerd door Bert over het takenpakket en hij woont sinds augustus de bestuursvergaderingen bij om zich te oriënteren op het functioneren als voorzitter. Mochten er meer leden zijn die deze functie ambiëren dan kunnen zij zich natuurlijk ook kandidaat stellen. De verkiezing van de voorzitter vindt plaats zoals beschreven in artikel 8 van de statuten.

De vereniging is op zoek naar een lid dat de werkgroep lezingen wil versterken. Een van de werkgroepleden heeft aangegeven vanwege haar drukke baan te willen stoppen met de werkzaamheden voor deze werkgroep. Daarom deze oproep: wie wil ons nu te kleine team (Wilma Rasink en Mathilde Marijnissen) komen versterken. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met deze dames via lezingen@westbrabantsevwg.nl.

Ook voor 't Hupke is de vereniging op zoek naar ondersteuning. Het huidige team dat verantwoordelijk is voor de taalkundige correctie van de kopij, heeft aangegeven te willen stoppen. De redactie is daarom op zoek naar twee leden die deze taak willen gaan vervullen. Dus als dit u iets lijkt en u heeft enkele uren per kwartaal beschikbaar neem dan contact op met Martin van Leest via redactie@westbrabantsevwg.nl.

Jac van Peer heeft aangegeven dat hij de website mee wil vormgeven. Hij heeft inmiddels al een aantal activiteiten en berichten geplaatst op de website. Om te zorgen dat hij ook alle berichten voor de website ontvangt, verzoeken wij jullie om deze te verzenden aan website@westbrabantsevwg.nl.

Heeft u ook belangstelling om actief te worden binnen de vereniging geef dit dan door aan een van de bestuursleden en check ook regelmatig de berichten op de website onder 'Wie helpt er mee?'

Ger Duijf, Secretaris

Kop in het zand steken

Hoe hebt u deze zomer de hittegolven met temperaturen boven de dertig graden ondergaan? Het was niet prettig. Ik zag jonge ooievaars hoog op het nest de gehele dag in de brandende zon staan. Dagelijks zien wij op het nieuws weersextremen: zeer hoge temperaturen, bosbranden, overstromingen, smeltende poolkappen en gletsjers. De grootste klap zal komen als de oceanen opgewarmd zijn. Acht miljard mensen vernietigen en consumeren de natuur in een verontrustend tempo. Vooral door het gebruik van fossiele brandstoffen. Onze aarde kan het niet aan. Persoonlijk kunnen wij kleine maatregelen nemen, maar regeringen en bedrijven zullen hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Maar velen denken "na mij de zondvloed". Steunen van milieuorganisaties en politieke partijen die het probleem wel aan willen pakken, is noodzakelijk om een ramp te voorkomen.

Biemeus

De kolgans

Deze keer een verhaal over een soort die je vroeger kennelijk in de buurt van Breda gemakkelijk kon vinden. Ik wil het eens hebben over de kolgans, een vogel die in ons oude archief heel veel voorkomt. Hans van der Sanden haalde voor mij maar liefst 5670 waarnemingen uit ons digitale archief en dat leverde interessante inzichten op over de veranderingen in het voorkomen van deze soort in West-Brabant.

De eerste waarnemingen die in het archief te vinden zijn, zijn deze keer van D. Veenhuizen, die veel waarnemingen uit de begintijd van de Vogelwerkgroep op zijn naam heeft staan. De meeste waarnemingen werden uiteraard in de winter gedaan, als de kolgans hier zijn.

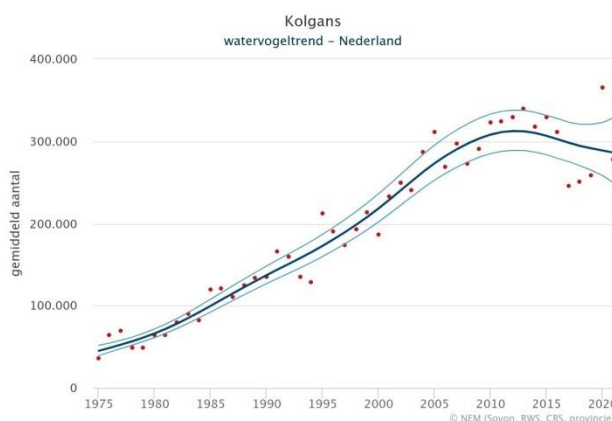
periode	aantal getelde kolgans	aantal waarnemingen in archief	gemiddeld aantal per waarneming
1961-1970	100.312	101	993
1971-1980	117.414	106	1108
1981-1990	470.056	420	1119
1991-2000	574.185	390	1472
2001-2010	553.221	507	1091
2011-2020	1.141.774	2661	429
2021-2024	335.937	1401	240

Uit de tabel hierboven kun je wel opmaken dat de kolgans in West-Brabant echt geen zeldzaamheid is en dat groepen van 1000 of meer gemakkelijk te zien zijn. Dat er in de periode 2011-2020 meer dan 1 miljoen werden gezien, komt omdat in die periode ook de waterwildtellingen zijn meegenomen.

In de Avifauna van Noord-Brabant (lit.1.) kun je ook al lezen dat Breda en omgeving een belangrijk ganzengebied was. Dat gold met name de Haagse Beemden, maar die zijn in de jaren negentig volgebouwd, dus daarna verloren gegaan voor de kolgans. Op 1 januari 1964 verbleef bijna driekwart van de Nederlandse populatie van kolgans (25.000) in het Hollands Diep-Mark gebied. Toen hadden we nog zeer koude winters en kwamen de ganzen naar het zuiden om te eten. Ten oosten van Tilburg op de zandgronden waren de kolgans in die tijd veel zeldzamer. De kolgans is pas sedert 1980 een broedvogel in Nederland, en wel in Noord-Brabant in het uiterste zuidwesten van de provincie. Voor die tijd mocht er nog op ganzen geschoten worden, wat ze dus erg schuw maakte. Hoewel in de literatuur wordt vermeld dat het wel 50.000 tot 65.000 exemplaren kunnen zijn geweest, waren ze daarom toch moeilijk te vinden. Deze zeldzame broedvogels bevonden zich dan ook bij het Markiezaatsmeer (lit.2.). In de Atlas van de West-Brabantse broedvogels (lit.3) staan over de periode dat de atlas werd gemaakt slechts 27 paar broedende Kolgans vermeld. In het Markiezaat werd in 1994 slechts 1 paar gevonden. In 1997 was het aantal 11.

In 2012 broedden er in Nederland ongeveer 6100 exemplaren, waarvan de meeste langs de grote rivieren en in Friesland. De aantallen in de winter zijn echter geweldig toegenomen doordat de jacht in andere landen werd verboden. In de nieuwste vogelatlas (Lit. 4) wordt gemeld dat er naar schatting 880.000 tot 970.000 kolgans tijdens de winter hier verblijven.

Deze groei blijkt ook uit de waterwildtellingen die door leden van onze Vogelwerkgroep worden uitgevoerd. Zo werden er tussen 1990 en 2000 23.000 kolgans geteld. In de periode 2000 tot 2010 waren het er al 750.000 en in de vijf jaar daarna 500.000. Kortom een enorme groei aan kolgans in West-Brabant.

Deze grafiek is van Sovon afkomstig en is gebaseerd op het Meetnet Watervogels (seizoen juli t/m juni). Weergegeven is het seizoensgemiddelde in de monitoringgebieden (rode punten), de trendlijn (donker gekleurde lijn) en het 95 procent betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijn).

Piet van Iersel

Bronnen.

avifauna van Noord Brabant, F.J.H. van Erve e.a. (1967)
 Atlas van de Nederlandse Broedvogels: Sovon 2002.
 Atlas van de West-Brabantse broedvogels; Swev, (2007).
 Vogelatlas van Nederland; Sovon (2018).
<https://stats.sovon.nl/stats/soort/1590>

Uit het archief: Jaarverslag VBN 1955

Deze keer een verhaal dat jullie niet van mij gewend zijn. Jan Benoist overhandigde mij een oud jaarverslag van Vogelbescherming Nederland (VBN) met daarin jaarverslagen over 1955 en 1956. Ik zal dit verhaal beperken tot het verslag van 1955. Het is interessant om terug te kijken in de tijd en te weten wat toentertijd de Nederlandse vogelwereld bezig hield. Het boekje komt uit het archief van Huub Oome.

Ook in 1955 maakte VBN zich al druk over de toename van het aantal bezoekers aan de reservaten. Het bestuur van de vereniging stond toen nog op het standpunt dat bezoek aan de door haar bewaakte terreinen niet kon worden toegestaan, opdat de vogels niet zouden worden verontrust. Het bestuur zocht naar mogelijkheden om de leden der vereniging de gelegenheid te geven het vogelleven te volgen zonder dat de vogels zouden worden verontrust. Wellicht zou de oplossing kunnen worden gevonden in het bouwen van observatiehutten, zoals de zusterorganisatie de RSPB (Royal Society for the Protection of Birds) die reeds een aantal jaren met veel succes gebruikte.

Olieverontreiniging

Zonder overdrijving kon gezegd worden dat de olieplag in de loop der jaren vele tienduizenden zonniet honderdduizenden vogels het leven had gekost. Er werd herinnerd aan het uitpompen van een grote hoeveelheid olie, naar men zei niet minder dan 6000 ton, uit een aan de Elbemonding gestrande Deense tankboot, de "Gerda Mearsk". Dit geschiedde ter voorkoming van het breken van het schip. Was dat gebeurd dan zou de gehele lading van 18.000 ton olie vrij gekomen zijn. Het olieveld dat ontstond, had de grootte van de provincie Utrecht.

Bestrijdingsmiddelen

Herhaaldelijk is er door VBN op de grote gevaren gewezen die verbonden zijn aan het nog steeds toenemend gebruik van gifstoffen ter bestrijding, ten behoeve van land-, tuin- en bosbouw, van schadelijke dierlijke en plantaardige organismen. Aan een daartoe ingestelde commissie is een lid van het bestuur van de VBN toegevoegd.

Veel is er te doen geweest over de maatregelen die getroffen werden ter beperking van de schade door houtduiven toegebracht. Om het afschot te stimuleren werd van rijkswege een premie van Hfl 0,75 per duif beschikbaar gesteld. Het aantal gedode vogels bedroeg dat jaar ongeveer 140.000. Daar kwam dan nog bij dat er natuurlijk talloze jongen door gebrek aan verzorging in de nesten zijn omgekomen. Het premiestelsel is verlengd. VBN betreurt dat de houtduiven een dergelijk onNederlands lot beschoren is.

Weidevogels

In tien van onze –toen- elf provincies waren de zoek- en raaptijd van Kievitseieren met een week ingekrompen. Voortaan zou de raaptijd eindigen op 12 april.

Op deze manier wilde de regering trachten aan de vermindering van de Kievitstand, waarover al jaren geklaagd werd, paal en perk te stellen. Een uitzondering gold voor Friesland, waart de regeling die sedert 1937 voor het land gold, gehandhaafd bleef. Ook is in 1954 al geëxperimenteerd met nestbeschermers. Deze nestbeschermers werden over de nesten geplaatst op percelen waar vee graast. Het was gebleken dat Kieviten, grutto's, Tureluurs en andere weidevogels zich onmiddellijk aan de veranderde toestand aanpassen.

Grote onrust hebben de berichten veroorzaakt over de massale vernietiging van Bergeenden op het Knechtsand, een zandplaat aan de Elbemonding. Die omgeving diende namelijk als oefenterrein voor Engelse bommenwerpers, die wierpen erboven bommen van een zwaar kaliber uit. In totaal werd het aantal slachtoffers op 70.000 begroot. Het is bekend dat Bergeenden uit een groot deel van Europa in de Duitse Bocht de ruitijd doorbrengen, een periode waarin ze niet in staat zijn zich vliegend te redden. Knechtsand werd in de plaats van Helgoland als oefenterrein gekozen. Het was jammer dat niemand aan de bijzondere ornithologische betekenis van dit gebied heeft gedacht.

Sinds langer dan een kwart eeuw was men in Nederland bezig met de overbevolking van zilvermeeuwen, ware verdelgers van jonge vogels en eieren, te bestrijden zonder echter het beoogde doel voldoende te bereiken. In 1954 was daarom besloten de zaak zo krachtig mogelijk aan te pakken en daarmee zou worden voortgegaan. Dit zijn zo enkele punten die mij opvielen in dit jaarverslag. Ze geven een beeld van de activiteiten van VBN.

Piet van Iersel.

Literatuur:

Nederlandse vereniging tot bescherming van Vogels. 1955- 1956.

Afbeelding uit het jaarverslag; getekend in 1927 door MHA Staring.

Nieuw Wolfslaar van ontstaan tot heden

Ontwikkeling, historie, vogel- en natuurkwaliteiten met aanbevelingen

Ligging algemeen

Het gebied Nieuw Wolfslaar strekt zich uit tussen de woonwijk IJpelaar en de sinds 1999 nieuw gebouwde stadswijk Nieuw Wolfslaar.

Ik wil de beschrijving van dit groengebied, op een kaart ook het Bavelse Leijpark genoemd, beginnen bij het ontstaan van laaglandbeek de Bavelse Leij, nabij de Loevesteinstraat/Flodderdreef, en eindigen bij de Bavelseleaan, nabij Belvédère.

Historie

De naam IJpelaar (laar betekent een laag gelegen gebied, of een open plek in een bos) komt voor het eerst voor in een oorkonde uit 1280. Het is dan een buurtschap. Later werd hier een kasteel gebouwd, IJpelaar, gelegen nabij het huidige St. Joost aan de Seminarieweg. Rond 1650 en lang daarna werd dit gebied het Bavelse Broek genoemd.

Rond 1870 was het nog steeds een laag gelegen gebied met natte delen, weilanden, populieren, iepen, elzen en wilgen. Er was sprake van beplantingen met kleinschalige houtsingels en zanderige dreven. De laaglandbeken Gilzewouwerbeek, Molenleij en Bavelse Leij zorgden voor wateropvang en afvoer binnen dit natte gebied.

Na 1960 ging dit kleinschalige landschap grotendeels verloren en werd een nieuwe wijk, IJpelaar, uit de grond gestampt. Langs het Koolpad begint eigenlijk het Bavelse Leijpark, als een ruiger groene, open buffer, in de bestemming gespaard, tussen Breda en Bavel. In de jaren '60 en '70 werd er aan de randen stevig gebouwd. Circa 1990 is deze bufferzone meer natuurlijk en landschappelijk ingepast. Het ontspringen (het behouden van de opkomende kwel) en het begeleiden van de Bavelse Leij waren de stevige uitgangspunten. De Leij werd meer golvend aangelegd, ontgrondingen en het maken van kikkerpoelen vonden plaats, dijken werden aan de randen gesitueerd, grotere waterpartijen kregen vorm en later werden vlonderpaden aangelegd. Het hele gebied maakt deel uit van de ecologische hoofdstructuur van de gemeente Breda.

Beplantingen

Rond de Flodderdreef zijn nog enkele akkers (mais), weiden en graspercelen aanwezig, deels in beheer van het bisdom. Daar begint ook de vermeste Leij met kwel. Aan de overzijde zijn een aantal poelen gegraven en worden er schapen ingezet om de grasvegetatie en elzenopslag weg te grazen. De Bavelse Leij wordt tot aan de Bavelseleaan omzoomd door fraaie rietvegetaties, met daaraan grenzend moerassige vegetaties tot aan de hogere delen en dijken. De dijken zijn beplant met een dubbele rij fraaie lindebomen. Richting de villabebouwing van Nieuw Wolfslaar zijn open gazons aanwezig, terwijl aan de kant van de wijk IJpelaar meer bosschage, wat oude eiken, populieren en een volkstuintencomplex aanwezig zijn. Alles bij elkaar zorgt dit voor een afwisselend, gevarieerd, natuurlijk geheel.

Vogel- en natuurkwaliteiten

Over dit gebied in de periode 1850 tot circa 1960 is er bijna niets bekend. In dit toen nog kleinschalige vochtige populieren- en elzenlandschap zullen zeker leuke vogelsoorten aanwezig zijn geweest. Ik denk onder andere aan geelgors, kneu, grasmus, braamsluiper, patrijs, nachtegaal en wielewaal!

Periode 1970-1998

Vanwege de voortdurende onrust tijdens bouw- en grondwerkzaamheden voor de inrichting van het Bavelse Leijpark, zullen er volgens mij weinig of geen blijvende vogelkwaliteiten aanwezig zijn geweest.

Periode 2002

De wijk IJpelaar werd onderzocht, volgens de methode Bloem, op de aanwezigheid van territorium houdende soorten. Alleen de rand aan de westelijke zijde van het park is deels meegenomen omdat het aangrenzende gebied niet tot de bebouwde kom behoorde. Algemene soorten (territoria) als houtduif (3), vink, kool- en pimpelmees, merel, zanglijster (1), tuinfluiter, zwartkop, tjiftjaf, wilde eend, fazant, koekoek en waterhoen met jongen, werden aangetroffen

Periode 2008

De nieuw ontstane wijk Nieuw Wolfslaar werd ook onderzocht volgens de methode Bloem. Hier werd de rand aan de oostelijke zijde meegenomen. De rietvegetaties zijn wat ouder geworden en de waterpartijen met meer oeverbegroeiing, gaven al betere schuil- en broedgelegenheid. Weer zijn de gewone soorten aanwezig zoals meerkoet (2), kleine karekiet, grasmus, wilde eend met jongen, en nog steeds de fazant!

Periode na 2008-2023

Vanaf 2008 werden in de agrarische zone ten oosten van de Loevesteinstraat jaarlijks enkele Kieviten met pullen waargenomen. Vanaf 2015 is hier niet meer gebroed.

Vogels houden van Breda

Vooraf de laatste jaren worden er af en toe wel leuke soorten gezien en gehoord, onder andere rietzanger, roodborsttapuit, witte kwikstaart, fuut, blauwe reiger, nijlgans en zelfs torenvalk en buizerd, zijn waargenomen. In de zomer komen vaak ontelbare gierzwaluwen voedsel vergaren boven het water en de rietvegetaties. Scholeksters die op de platte daken in de wijk broeden komen hier en daar voedsel vergaren. Ook honderden kauwen en enkele zwarte kraaien komen bijna iedere dag foerageren op de meer kale delen.

Vogel technische kwaliteiten met aanbevelingen

Jammer dat de bermen van de Loevesteinstraat al jaren worden gemaaid met een afzuiginstallatie, waardoor al het dierlijke, biologische materiaal wordt weggezogen en opgeruimd. Hierdoor is er geen voedsel voor diverse vogelsoorten. De mestuitspoeling in de Bavelse Leij, doet er ook geen goed aan. Daarbij is er vaak te weinig water (kwel- en regenwater) aanwezig om een fraaie, brede doorstroming te verkrijgen.

Er worden de laatste jaren wel groepen grote Canadese ganzen gezien, ze pleisteren hier of foerageren op de maaisoppels. Dit jaar zijn er nog geen schapen ingezet om de ruigere grasvegetatie langs de Loevesteinstraat te begrazen. Er is nu wel gemaaid en afgevoerd waardoor een kale, open ruimte is ontstaan, een fraaie vlakke om meer beplanting in de vorm van elzenbroekbosjes en dergelijke te creëren, en pleksgewijs bijvoorbeeld meer knotwilgen te planten. Is hier misschien ruimte om nog meer plas-dras te maken en de poelen te vergroten?

De rietvegetaties worden nu vanwege een betere groei en deels een nietsdoenbeheer, steeds interessanter voor diverse moerasvogel soorten.

De wandelaars blijven op de vlonderpaden en de dijken, en men kan gebruik maken van enkele met keien voorziene doorwaadbare plaatsen. Is er misschien een mogelijkheid om enkele dijkwaluds te verruigen en braamstruweel te laten ontwikkelen? Er zal waarschijnlijk wel vis in de grotere waterpartij aanwezig zijn, want er wordt geregeld gehengeld. Vandaar dat er ook af en toe een fuut wordt gespot. Het Bavelse Leijpark wordt in tweeën gedeeld door de Wervenschotsebaan. Dit is een doorgang alleen voor het langzaam verkeer en de bus. Het gebied is hierdoor voor de natuur en de mens een rustpunt. Het volkstuinencomplex met een brede beukenhaag biedt diverse vogelsoorten als huismus, winterkoning en heggenmus voedsel en schuilgelegenheid. Binnen het gehele gebied kan nog meer biodiversiteit worden aangebracht, en het Bavelse Leijpark is voor de natuur en de mens een aangenaam rustpunt geworden.

Geraadpleegde literatuur

Kappelhof T., Leenders K., Messer J.W., Klep P., 2021; Historische atlas van Breda, Pictures Publishers
Iersel van P., H. van der Sanden, A. van der Sanden, Veenhuizen W., 2009; Vogels (houden) van Breda, NPM Breda
Waarneming.nl 2024, diversen geraadpleegd
Erfgoedweb Breda en Topotijdreis.nl
Breda Buiten, 2007, Sectie D
Breda stad in een park, kaart en atlas 1^e editie, juli 2020
Amersfoort/RD New, 1:10.000
Veenhuizen W. 2002, Vogelkartering Wijk Ijpelaar, Methode Bloem
Wijnhoven J.W., Rasink W., 2008, Vogelkartering Nieuw Wolfslaar, Methode Bloem.

Willem Veenhuizen

Vogels houden van Breda

De huiszwaluw (*Delichon urbicum*) in en om de bebouwde kom van Breda in 2024

De huiszwaluwpopulatie in de bebouwde kom van Breda is dit broedseizoen, evenals vorig jaar, met zeker 10 nesten afgenomen!

Breda Noord

De broedlocaties zijn gesitueerd in het noorden van Breda, in de wijk Hoge Vucht, omgeving Victor Hortastraat, Wensel Cobergherstraat, en in Wisselaar, omgeving Kaprijkestraat. Opvallend was het afwezig zijn van 9 nesten in de Roelandstraat, 1 nest was nog aanwezig. De oude nestingen waren zichtbaar.

Verder hebben we aangetroffen:

In de Pieter Densstraat en Cornelis Florisstraat elk 6 nesten. Zelzatestraat 10 nesten, een toename van 1. In 2022 waren hier zelfs nog 17 nesten!

Een nieuw nest erbij in de Gilbert van Zinnikstraat, totaal nu 3.

Leon van Heilstraat, evenals vorig jaar, 7 succesvolle nesten.

Kaprijkestraat en Oosterzelestraat elk 1 nest.

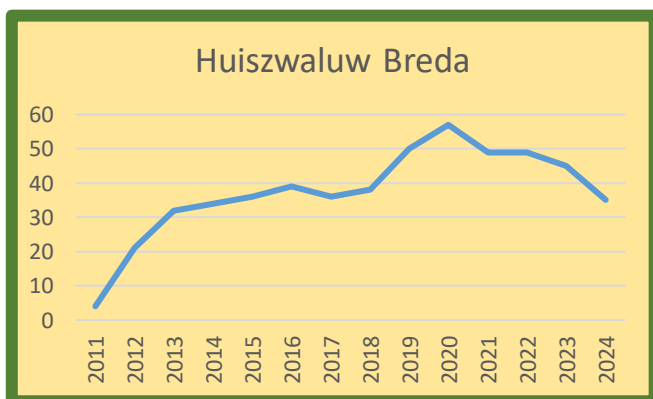
Totaal voor Breda 35 nesten, dus 35 succesvolle broedsels.

De twee huiszwaluwtilen nabij de Petegemstraat, geplaatst in mei 2023, hebben geen resultaat opgeleverd!

Wat is er aan de hand?

In de gehele wijk De Wisselaar worden daken en dakranden gerenoveerd en deels geschilderd. Houten daklijsten waar de nesten tegenaan zitten, worden vervangen door trespaelementen! Begrijpelijk dat niet alleen de huiszwaluw, maar ook de gierzwaluw, huismus en spreeuw hier hinder van ondervinden! Gelukkig valt het nog mee, want de woningbouwvereniging moet wettelijk via de mitigerende maatregelen compensatie regelen. Wat blijkt? Ondanks die renovatieonrust zijn er dit broedseizoen toch circa 5 nieuwe nesten gebouwd tegen die trespaelementen, zelfs daar waar de dwarsbalkjes voor een betere nestelhoek zijn gespaard.

Breda bebouwde kom, succesvolle broedsels:

Rietdijk

Hier nog maar 1 nest aan de witte boerderij.

Haagse Beemden

Asterdhoeve en omstreken, geen resultaten meer.

Wel aan de Nieuw Asterd een stevige toename met zeker 6 nesten, en elders in de wijk een kolonie van zeker 13 nesten aan 1 woning! Totaal voor Asterd zeker 15 succesvolle broedsels.

Waterzuivering Nieuwveer

Een aantal jaren, vanwege geen resultaten, zijn we hier niet meer geweest. In 2017 zaten hier plots 15 nesten boven in de oude stalen silo. Wat een verassing, nu 18 nesten op dezelfde locatie.

Hoe is het mogelijk een aantal jaren niets en zo plotseling weer vestigingen!

Huiszwaluwtilen

Waterdonken, geen resultaat, evenals bij de waterzuivering Nieuwveer.

Nabij de Petegemstraat beide tilen ook geen resultaat.

Samenvattend

Voor de bebouwde kom van Breda een afname van een tiental nesten. Rietdijk en omgeving, nog maar 1 nest.

Doch Asterd, een mooie toename.

Asterd ligt niet ver van de Rietdijk vandaan, misschien zijn de nestmogelijkheden hier beter.

Totaal Breda en omgeving: 69 succesvolle nesten.

Er zijn in de wijk Wisselaar vooraf en tijdens de renovatiewerkzaamheden geen huiszwaluwkunstnesten geplaatst, maar wel veel ingemetselde en tegen de gevel geplaatste huismus- en gierzwaluwkasten.

We hopen dat de huiszwaluwenvolgend broedseizoen hun blijvende nestlocaties weer ongestoord kunnen gebruiken. En hopelijk kunnen ze inspelen op de vernieuwde renovatie elementen.

Anders alsnog, mede ter compensatie, kunstnesten voor de huiszwaluw aanbrengen!

Met dank aan de medetellers en gezellige begeleiding, Dre de Pijper en Piet van Iersel.

Willem Veenhuizen

Controle vaste broed- en verblijfplaats slechtvalken op toren Heilig Hartkerk 2024

In het vorige Hupke, nr. 198, is te lezen dat een paar slechtvalken succesvol drie jongen hebben grootgebracht op de toren van de Heilig Hartkerk in Breda. In de loop van het broedseizoen van 2024 is er nog een bezoek geweest aan de broedplaats om nacontrole te doen.

Op 29 juli had ik afgesproken met Jack van Zuidland (bewoner appartement Heilig Hartkerk) om samen voor de derde maal dit seizoen de toren te beklimmen. Nadat de slechtvalken zijn uitgevlogen is het goed om nog onderzoek te doen naar wat je zo al aantreft op de broedlocatie. Die is grof weg 75 dagen in gebruik geweest: 32 dagen in de eifase (broeden) en daarna 40 dagen zorg voor de jongen totdat ze uitgevlogen. Onze bezoekdatum was ruim na de takkelingen-fase van de jongen; je moet er niet aan denken dat de net uitgevlogen jongen (nog onhandig) van de toren naar beneden zouden vallen tijdens ons bezoek.

Verzamelen van veren en ringen van prooien

Nu de slechtvalken waren uitgevlogen, konden wij het bovenste zoldertje betreden. Het was krap maar met 2 personen ging het net.

Veren, karkassen en pootringen werden verzameld in een vuilniszak en meegenomen om thuis te bestuderen en op naam te brengen.

FOTO RAYMOND VAN BREEMEN

Van boven van links naar rechts. 2 keer gierzwaluw 2 keer appelvink 1 keer gierzwaluw, onder van links naar rechts parkiet (ontsnapte kooivogel) en 1 keer appelvink.

Wat opviel is dat de nestlocatie droog was, dit in tegenstelling tot de nestlocatie op de toren van de Grote kerk. Dit was een aangename verrassing. Veren prooiresten (karkassen) waren lekker droog en roken nauwelijks; natte prooiresten stinken en zijn minder aangenaam om te

determineren. De belangrijkste prooiresten die werden gevonden op de Heilig Hartkerk zijn (post)duiven (stapelvoedsel). Opvallende prooien zijn gierzwaluwen, die ondanks hun snelheid en wendbaarheid op het menu staan. De appelvink is opvallend, deze veren had ik nog niet in mijn collectie. Dank aan de slechtvalk! De gele veer is vermoedelijk van een parkiet (een ontsnapte kooivogel).

FOTO RAYMOND VAN BREEMEN

Toren Heilig Hartkerk. De rode pijl geeft de locatie aan waar de slechtvalken broedden

Ringen van postduiven

Tussen de prooiresten verzamelde we 9 pootringen van postduiven. Wat opvalt is dat het allemaal om jonge duiven gaat: drie uit 2024 (dus dit kalenderjaar,) drie uit 2023 en twee uit 2022. In het totaal hebben we de afgelopen vier jaar 53 duivenringen verzameld, de drie voorgaande jaren zijn de ringen verzameld bij de broed- en verblijfplaats op de toren van de Grote kerk in Breda. Daaruit blijkt dat 40 procent vogels uit het eerste kalenderjaar zijn en eenzelfde percentage uit het tweede kalenderjaar. Hetzelfde blijkt ook uit landelijk onderzoek. Het lijkt erop dat oudere, ervaren duiven moeilijker ten prooi vallen aan de slechtvalken. Alle gegevens van het broedbiologisch onderzoek van de slechtvalken en van wat er op hun menu staat, worden opgestuurd naar de Werkgroep Roofvogels Nederland. De data dragen bij aan de kennis van de biologie van de slechtvalken. Komend broedseizoen gaan we de slechtvalken weer in de gaten houden.

Raymond van Breemen

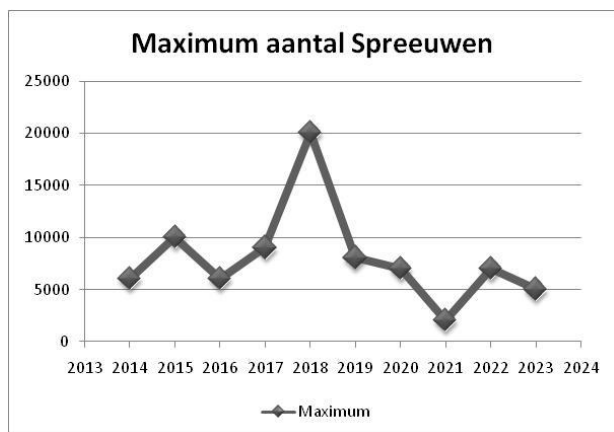
Bronnen

't Hupke nummer 198 Herfst 2024 p. 8, Slechtvalken succesvol op de toren van de Heilig Hartkerk in Breda, Raymond van Breemen. Vogelsporen, de determineergids voor veren, braakballen, schedels en andere sporen van Europese vogels, Tirion ISBN90 5210 4832

Spreeuwenslaapplaats in de knel

Op 26 september 2024 hebben we voor het eerst met een gemeenteambtenaar en Natuurplein de Baronie gesproken over de plannen van de gemeente Breda om de bomen bij de Buffelstraat te gaan kandelabereren (dat is de meeste kleine takken verwijderen). Reden is dat de bewoners van deze straat last ondervinden van de slaapplaats van soms duizenden spreeuwen. Ondergetekende telt deze slaapplaats al sedert 2014. Elke avond als je gaat kijken is de situatie weer anders is dan de dag of week daarvoor.

Is deze slaapplaats nieuw? Nee, is dus het antwoord. Ik kan helaas niets zeggen over wat er voor 2014 gebeurde, maar de kans is groot dat de spreeuwen toen al jaren de Buffelstaat als slaapplaats gebruikten. Overigens slapen ze soms of deels in de Jadestraat of op het Smaragdplein. En wisselen ze soms later van plek, waarom is een raadsel. In de drie genoemde straten en op het plein staan inmiddels fors uitgegroeide haagbeuken. Met name in de Buffelstraat voorkomen die dat er zon in de tuin van de bewoners komt.

Afb 1: Grafiek van het maximum aantal getelde spreeuwen op de slaapplaats.

Je ziet in deze grafiek dat het aantal spreeuwen nogal varieert. Bekend is dat het aantal spreeuwen in Nederland sterk terugloopt (Sovon, soortgegevens spreeuw). Wat heeft de gemeente Breda gedaan om de bewoners tegemoet te komen / te helpen? In 2022 is door een ecologisch bureau Cobra ook geteld hoeveel spreeuwen er zouden slapen; dat is gedaan door vanaf de flat bij de St Ignatiusstraat foto's te maken en vogels te tellen met een computerprogramma. (helaas heb ik die gegevens niet kunnen vinden).

Enquête overlast

De gemeente heeft in begin 2024 een enquête laten houden naar de ernst van de overlast. Uit de enquête komt naar voren dat een meerderheid van de direct omwonenden overlast ervaart om diverse redenen.

Hieronder de resultaten van het onderzoek. Het percentage geeft aan hoeveel procent van de ondervraagden in het kerngebied of de naaste omgeving overlast ervaart.

Soort overlast	Kerngebied	Omgeving
Mentale gezondheid	73%	24%
Slaap	68%	33%
Stress	74%	23%
Luchtwegen	57%	38%
Zorg over vogelgriep	51%	37%
Naar buiten gaan i.v.m. spreeuwenpoep	67%	45%
Naar buiten laten gaan van kinderen	23%	27%
Uitgliden over spreeuwenpoep	62%	40%
Verminderd zicht door spreeuwenpoep op autoruiten	61%	51%

In de vrije toelichting zijn nog opmerkingen te vinden over stank, geluid en spreeuwenpoep. Een aantal ondervraagden laat kinderen niet graag buiten spelen en ontvangt niet graag visite vanwege de spreeuwenpoep. Enkele bewoners geven ook aan van de spreeuwen te genieten, dat hun aanwezigheid erbij hoort of een schouwspel is.

Tevens is er ecologisch onderzoek uitgevoerd door Cobra waarbij de volgende maatregelen zijn afgewogen:

1. Afwachten tot de spreeuwen vanzelf verdwijnen of de bomen dood gaan; dit kan tientallen jaren duren.
2. Actief weren met visuele en akoestische middelen. Maar spreeuwen kunnen wennen aan de maatregelen. De maatregelen kunnen op hun beurt ook overlast bezorgen aan de omwonenden.
3. Passief weren door boomnetten, erg bewerkelijk door de grootte van de bomen., Ook kunnen vogels verstrikt raken in de netten.
4. Overlast beperken door de spreeuwenpoep op te ruimen. Dit zou vrijwel dagelijks nodig zijn in de tijd dat de spreeuwen daar verblijven. Dit vraagt om een grote inspanning en geeft ook overlast van geluid, opspattend vuil en water.
5. Overlast beperken door overdekte parkeerplaatsen. Dit vergt een forse investering en lost alleen de directe overlast van poep op auto's op. Het geluid van de spreeuwen blijft en de poep bovenop en naast de overkappingen blijft liggen.
6. Bomen grondig snoeien: hierdoor worden de bomen ongeschikt als slaapplaats en verdwijnen de spreeuwen uit het gebied.

Voor dit laatste is door de gemeente gekozen. Vandaar dat kandelabereren nu in discussie is. Hierbij worden de bomen dus niet gekapt of verwijderd. In het verleden heb ik deze bomen vanwege de ecologische functie ervan, op de kaart voor vergunningsplichtige houtopstanden van de gemeente Breda laten plaatsen.

Omdat ik geen jurist ben heb ik de vraag of dit allemaal wel kan en mag, gezien de nieuwe Omgevingswet, neergelegd bij Vogelbescherming Nederland. Hierna enkele citaten uit hun antwoord:

Onderzoek, inventarisatie's, verslagen

Het is krachtens de Omgevingswet **verboden** een zogeheten 'flora- & fauna-activiteit' – hetgeen de wet definieert als: "activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten" – te verrichten zonder daartoe verleende omgevingsvergunning. Wat wil zeggen dat het volgende verboden is:

- Vogels opzettelijk te doden of vangen;
- Nesten, rustplaatsen en eieren opzettelijk te beschadigen, vernielen of weg te nemen;
- Eieren te rapen;
- Vogels opzettelijk te storen voor zover dit de staat van instandhouding nadelig beïnvloedt.

Van deze verbodsbepalingen kan worden afgeweken door hiervoor een omgevingsvergunning voor flora- en fauna-activiteiten te verlenen. Daarvoor dient echter aantoonbaar te worden voldaan aan een drietal vereisten. Deze behelzen dat

- er geen andere bevredigende oplossing dan het verrichten van de activiteit bestaat;
- de activiteit een wettelijk gegeven belang dient, én;
- de activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Voor de wet bestaat er een duidelijk onderscheid tussen 'beschadigen' en 'vernielen', maar beide zijn evengoed verboden. Onder 'beschadigen' wordt het resoluut of gradueel, deels verminderen of laten afnemen van de ecologische functionaliteit van vogelnesten- en rust-plaatsen verstaan.

Een andere vraag van mij was: Mogen spreuwen met vuurwerk en geluiden worden verjaagd? Het antwoord hierop luidt: Nee, aangezien men

- geen vuurwerk mag afsteken,
- verboden is vogels te doden of verwonden,
- verboden is vogels te storen,
- het verboden is rustplaatsen te beschadigen of vernielen.

Kortom, de antwoorden van Vogelbescherming Nederland liegen er niet om: het mag niet. Daarmee zit de gemeente Breda wel met een probleem opgezadeld dat niet eenvoudig op te lossen is.

Piet van Iersel

Literatuur:

Toelichting aanvraag omgevingsvergunning kandelaberen
Buffelstraat; gemeente Breda.

Activiteitenplan omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit

Buffelstraat Breda, Cobra Rapport 303714, d.d. 31-05-2024

Ecologisch werkprotocol Buffelstraat Breda Cobra Rapport 303714.
d.d. 31-07-2024

<https://stats.sovon.nl/stats/soort/15820/?prov=NB>

Bomenkaart: Vergunningsplichtige Houtopstanden.

SPREUWEN IN DE BUFFELSTRAAT, FOTO, PIET VAN IERSEL

Brandgans, *branta lucopsis*

De brandgans is een beschermde inheemse vogelsoort. Net als alle andere vogels die van nature in het wild in Nederland voorkomen, zijn brandganzen beschermd op grond van de Europese Vogelrichtlijn. De bescherming van de brandgans wordt in Nederland geregeld door de Omgevingswet. De brandgans is door een aantal provincies aangewezen als soort die belangrijke schade kan veroorzaken. In een relevante omgevingsverordening staat welke maatregelen onder voorwaarden door grondgebruikers mogen worden gebruikt ter voorkoming of bestrijding van belangrijke schade door deze soort.

FOTO, BIRGUIDES.COM

De naam

Johann Matthäus Bechstein beschreef als eerste in 1803 deze gans als *Anas leucopsis*. De wetenschappelijke naam is *branta leucopsis*. De betekenis van het soortbijvoegsel *leucopsis* komt uit het Oudgrieks en betekent wit gezicht. Deze gans heeft een groot aantal volksnamen zoals pauwgans, nongans, pauwtje, bonte blaffer, krakker, krakelaar, keergans, dondergans en tongergoes (Fr.).

Kenmerken

Brandganzen ontstonden volgens een oude fabel uit eendenmosselen. Keizer Frederik II van Duitsland (†1250), die in zijn dagen een autoriteit was op vogelkundig gebied, heeft die fabel al bestreden. Maar in 1597 beschreef ene Gerard zonder blikken of blozen hoe hij de donzige kuikens in de mosselen had zien zitten. Het heeft bijna 325 jaar geduurd voor men er achter kwam waar en hoe brandganzen zich dan wel voortplanten. Zoals de streeknamen al aangeven is de brandgans een bonte gans die met geen andere ganzensoort kan worden verwisseld. Het zijn onmiskenbare zwart wit grijze ganzen. De brandgans heeft een wit gezicht, een zwarte hals en borst en een zwarte eindband op de staart. Een fijne, zwarte snavel en wat zwart om de ogen. Ze hebben een witte buik met wat grijs op de flanken. De rug en vleugels zijn zilvergrijs met smalle, zwarte dwarsbanden. Brandganzen hebben lange vleugels. In zit steken de vleugels een eindje buiten de staart. De jongen zijn wat fletser van kleur. De veertjes op de rug en bovenvleugels hebben dan ook geen witte, maar bruinige randjes.

Brandganzen vliegen gewoonlijk dicht opeen in een ongeordend troepverband. Ze maken een hoog, nijdig blaffend geluid dat met geen ander ganzengeluid te verwarren is. De brandgans is met een lengte van 58-69 cm. duidelijk kleiner dan de bekende grauwe gans, *anser anser*.

Voedsel

Brandganzen fourageren zowel overdag als 's nachts steeds in troepverband. Hun voedsel is vooral plantaardig zoals gras, zee gras, zaden en allerlei planten.

Voorkomen

Brandganzen zijn van oorsprong arctische broedvogels die hun trekgedrag de laatste decennia drastisch hebben veranderd. Volgens de Avifauna van Noord-Brabant (1967) kwam de brandgans vrijwel uitsluitend voor als wintergast in het noordwesten van de provincie, voornamelijk in de omgeving van Willemstad. De Anthoniegorzen waren de belangrijkste pleisterplaats. Ondanks de vele werkzaamheden tijdens de bouw van de Haringvlietsluizen en de aanleg van toevoerwegen bleven de brandganzen deze pleisterplaats trouw. Begin vorige eeuw was de brandgans een tamelijk onregelmatige wintergast in Nederland. Na 1950 werd een opmerkelijke toename van het aantal brandganzen geconstateerd. De belangrijkste pleisterplaatsen in ons land waren toen Noord-Friesland en het Delta-gebied. Bij regelmatige tellingen in de winter van 1959/1960 werd eenmaal het grootste aantal van 4200 vogels vastgesteld. Opmerkelijk was de toename van het aantal waarnemingen rond 1963 in de Haagse Beemden. Hier verbleven in de winter regelmatig groepen van 20 tot 30 brandganzen steeds in gezelschap van kolganzen, *anser albifrons*.

De aankomst van de Arctische broedvogels in ons land is van eind september tot begin november. Voor deze vogels is Nederland de eindbestemming. Alleen tijdens strenge winters vertrekken ze naar Frankrijk of de Engelse oostkust. Bij strenge winters zoeken vogels die normaal overwinteren in Noord-Duitsland en de nieuwe winterkwartieren uit het zuidelijke Oostzeegebied ook Nederland op. Tijdens de tellingen voor de atlas van 2018 bedroeg de totale winterpopulatie uit 780.000-820.000 vogels. Tegenwoordig overwintert ruim 50% van de flyway- populatie van de ruim 1,4 miljoen vogels in ons land. Eind april, begin mei zijn de Arctische broedvogels weer vertrokken. Naast overwinterende ganzen zijn vooral sinds 1990 de aantallen in Nederland broedende brandganzen toegenomen. Terugmeldingen van geringde brandganzen laten zien dat er bij deze soort uitwisseling plaatsvindt tussen populaties over de landsgrenzen. Bij de brandgans zelfs tot in de grote broedkolonies rond de Barentssee in Rusland. Een deel van de broedvogels blijkt dus minder standvastig dan verwacht. In 2006 werd een op de Hellegatsplaten geboren brandgans afgelezen op het Noord-Russische eiland Kolguev. Er is ook een melding van een in een stadspark in Kiel geringde vogel die in het voorjaar op het Russische schiereiland Kanin werd geschoten.

Broedbiologie

In 1955 vreesde men nog het uitsterven van de Brandgans. Maar na 1970 breidden de drie verschillende broedpopulaties (Groenland, Spitsbergen en Nova-Zembla) hun broedareaal uit en namen de aantallen weer toe. De arctische vogels broeden vooral op richels van steile kliffen, rotsachtige heuvels en op eilandjes. Bij ons wordt het nest op de grond gemaakt tussen wat vegetatie, onder struweel, maar kan ook volledig open op een onbegroeid stukje grond of op een eilandje of tussen stenen liggen. Brandgansen kunnen broeden van half april tot ver in juni, vaak in losse kolonies. De brandgans is de meest uitgesproken kolonievogel onder de in Nederland broedende ganzen. Het nest kan bestaan uit plantaardig materiaal, donsveertjes en keutels. Het legsel bestaat uit 3-8 eieren. Na het uitkomen van de eieren kunnen de vogels zich met hun jongen lopend of zwemmend over kilometers verplaatsen. Per paar worden 2-4 jongen grootgebracht. De bij ons overwinterende Russische brandgansen broeden op de toendra van Taimyr tot het Kola Schiereiland. Een gezin blijft meestal tot het begin van het volgende broedseizoen bij elkaar.

Op de uitbreiding naar het Oostzeegebied in 1971 volgde de kolonisatie van landen aan de Noordzee. Opvallend is dat de kolonisatie vrijwel uitsluitend plaatsvond in die gebieden waarvan oudsher overwinterende en doortrekkende brandgansen voorkwamen. Het eerste broedgeval van de brandgans in Nederland vond plaats in 1982. Soms ging het om aangeschoten achtergebleven vogels of om ontsnapte vogels uit watervogelcollecties. Soms is de herkomst onbekend maar gaat het zeker ook om wilde vogels. Tijdens de inventarisatieperiode voor de Atlas van de West-Brabantse broedvogels (1989-1996) was de broedvogelpopulatie nagenoeg beperkt tot natuurgebieden van de Zeekleiregio: daar werden 106 van de 107 paar brandgansen genoteerd. De Nederlandse broedpopulatie werd in 2013-2015 geschat op 16.000 -22.000 paren. De zomerpopulatie als geheel werd in 2012 geschat op waarschijnlijk meer dan 50.000 individuen. Ringonderzoek wijst uit dat de Nederlandse broedvogels hoofdzakelijk standvogels zijn. De omvang van de broedpopulatie nam sinds 1990 fors toe met gemiddeld zo'n 30% per jaar. Inmiddels is de groei fors afgezwakt en het is niet duidelijk of de broedpopulatie zich nog uitbreidt. Met name in Zuid- en Noord-Holland worden de broedvogels sterk bejaagd. Daardoor verschijnen broedvogels op nieuwe locaties elders.

Klachten

De meest gehoorde klachten vanuit de landbouw zijn dat begrazing van ganzen de uiteindelijke opbrengst vermindert. Het gras zou voor het vee onaantrekkelijk worden door de vele keutels en de bodem verslemt door het betreden van grote vogelgroepen. Voor het laatste is geen duidelijk effect gevonden voor de uiteindelijke opbrengst. Belangrijk is wel de bodemgesteldheid in combinatie met het moment van betreding door de vogels. Uitwerpselen zorgen niet persé voor een verminderde waarde van het gewas voor het vee, alleen percelen met verse keutels zijn minder in trek bij het vee. Bij oudere keutels was geen effect meer te zien.

Op enkele Schotse eilanden blijken schapen zelfs verse ganzenkeutels te eten. Bekend is ook dat rendieren op Spitsbergen fourageren op ganzenkeutels. Een verminderde opbrengst van gras of granen werd wel gevonden. De verliezen traden vooral op in het voorjaar tijdens het begin van het groeiseizoen. Uit onderzoek in Nederland bleek dat de opbrengst van de eerste snede van gras negatief werd beïnvloed. Maar dit werd mede bepaald door de strengheid van de winter. Het effect van een koude winter is groter dan het effect van grazende ganzen. Het effect op begrazing op granen is veel moeilijker te bepalen mede door weersinvloeden van temperatuur en neerslag. In sommige studies werd zelfs een positief effect door begrazing op de opbrengst gevonden. Het probleem blijft dat de schade niet direct te koppelen is aan begrazing door ganzen omdat vele factoren een rol spelen bij de totstandkoming van de opbrengst. Het boerenland, agrarisch grasland, wintergranen en oogstresten, blijven als voedselbron in de winter superieur aan de natuurlijke voedselbronnen.

Hans van der Sanden

Literatuur:

Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederlandse Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse vogels
SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000.
Avifauna van Noord-Brabant, van Erve 1967.
Samenwerkingsverband Westbrabantse Vogelwerkgroepen 2007. Atlas van de West-Brabantse broedvogels, NPN media, Breda
Sovon-nieuws 29^e jaargang juni 2016.

FOTO, RIA LAMBREGTS

Groen Festival Breda

Op zondag 14 april 2024 hebben wij meegewerkt aan het "Groen Festival Breda", dat plaatsvond op het terrein van kinderboerderij Wolfslaar.

Onze informatiekraam trok veel belangstellenden. Het was ook druk bij de knutselafel, waar de kinderen onder deskundige begeleiding een vogel konden maken van wol. Daarnaast was er een opstelling met de telescoop, waar de kinderen een vogel (van wol) ver weg in een boom op een tak konden bekijken. Aan passanten en andere belangstellende volwassenen, vaak de ouders van de knutselende kinderen, werd een vogelquiz aangeboden om hun vogelkennis te testen. Er was veel enthousiasme en belangstelling voor onze vereniging en de mogelijkheden die deze biedt: cursussen, lezingen en excursies.

Maurice Verschuren

Project Vogelzangles

Voor het tweede jaar heeft onze public relationsgroep meegedaan aan een gezamenlijk project van de Princenhagse basisscholen en Het Gele Huis. In dit project werden workshops gehouden voor kinderen van groep 7 van de scholen Sinte Maerte en de Eerste Rith. Het project moest zowel educatief als kunstzinnig zijn. De workshops werden gegeven door leden van het Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid (IVN), diverse kunstenaars en onze Vogelwerkgroep.

In het Biellooppark heb ik, Maurice Verschuren, de kinderen vogelzangles gegeven. De geluids- en video-opnames werden tot videokunst verwerkt en op een groot televisiescherm tentoongesteld in het Gele Huis. Tijdens de officiële opening en de presentatie van de kunstwerken heeft Ineke Buijnsters wethouder Marike de Nobel (portefeuille met Cultuur erin) zelfs weten te verleiden om in te haken op onze presentatie en mee te 'vogelzingen'.

De tentoonstelling "Bomen" met ook alle andere werkstukken die door de kinderen waren gemaakt, was te bezoeken van 21 t/m 30 juni 2024 in het cultureel centrum Het Gele Huis.

Maurice Verschuren

Groenfestival

Project vogelzangles

Wild of niet wild...

Woensdag 13 november kreeg ik van vriendin Sylvia een appje dat er een bijzondere eend aan de Mark zat ter hoogte van de Bieberg. Het bleek om een mannetje kokardezaagbek te gaan. De volgende dag ben ik gaan kijken maar heb het beest niet gevonden, wel kwam ik Ria Lambregts gewapend met fototoestel tegen. Met toestemming van Sylvia heb ik de eend op waarneming.nl gezet. Ria (zie foto) en enkele anderen hebben de eend wel gezien. Toch viel het aantal waarnemers tegen en dat vond ik vreemd omdat het toch om een zeldzame soort ging, weliswaar een exoot maar toch.

Ik ben gaan zoeken op internet wat er zoal beschreven staat over zeldzame eendensorten. Het is algemeen bekend dat er vogels, vooral eenden, ontsnappen uit dierenparkjes en van particulieren die eendjes in hun vijver hebben. Een aantal soorten is volgens het CDNA (zie artikel hieronder) wel wild, oa. de Mandarijneend en de Carolinaeend. Onlangs heeft de commissie CDNA besloten dat de kokardezaagbek niet wild is.

Dit zal alles te maken hebben dat er bijna geen vogelaars aan de Bieberg te zien waren.

Voor twitchers zijn dergelijke vogels niet interessant, wat zijn het toch rare mensen die vogelaars 😊

KOKARDEZAAGBEK. FOTO, RIA LAMBREGTS

08:32 Di 19 nov. Kokardezaagbek - Lopho X + dutchavifauna.nl

Kokardezaagbek

Lophodytes cucullatus · Hooded Merganser

Broedt in Noord-Amerika; overwintert in Oost-Amerika en langs de Pacifische kust vanaf Zuidoost-Alaska tot Zuid-Californië en ook in zuidelijke VS en Noord-Mexico.

Dwaalgast in West-Europa. Het voorkomen is echter onduidelijk doordat er veel exemplaren uit gevangenschap ontsnappen en in leven blijven (voor deze soort geldt de regel van 'de omgekeerde bewijslast'; zie onder). Zo werden er in Engeland en Schotland van c 35 kandidaten in de laatste 50 jaren tot 2010 slechts vijf aanvaard (in okt-nov 2000, maart 2002, december 2005, april-mei 2006 en oktober-november 2008). In de Azoren werden er bijvoorbeeld vijf aanvaard, in Ierland vier (in december 1878 (twee), januari 1881 en december 1957) en in IJsland negen.

Kokardezaagbek is een 'hoofdpijnsoort' voor elke Europese dwaalgastencommissie. Er arriveren weliswaar af en toe wilde exemplaren maar er zwemmen ook steeds meer vogels uit gevangenschap rond en die verhouding zal steeds schever worden als ontsnapte vogels tot broeden zouden overgaan. Voor deze en andere soorten die vaak uit gevangenschap ontsnappen maar in buurlanden als wild zijn vastgesteld en hier als dwaalgast kunnen komen, geldt de regel van 'de omgekeerde bewijslast'. Het betekent dat de CDNA ervoor heeft gekozen pas tot aanvaarding over te gaan als fotografisch is vastgelegd dat er geen verdachte pooringen, afwijkingen of beschadigingen zijn. Het lijkt een gekke eis: als er geen ring is dan weet men natuurlijk nog niet of het wel of niet een ontsnapte kooivogel betreft. Echter: dat laatste geldt voor elke dwaalgast, niemand weet waar een vogel vandaan komt en op welke wijze hij hier gekomen is. Garantie

dutchavifauna.nl

worden ingediend bij de archivaris.

Enkele recente besluiten

[Kokardezaagbek verwijderd van Nederlandse lijst](#)
Op basis van de in juli 2021 gepubliceerde analyse (www.dutchavifauna.nl/static/publicaties/Bijlage_3_Kokardezaagbek_in_Nederland.pdf) heeft de CDNA besloten dat het niet langer houdbaar is om Kokardezaagbek *Lophodytes cucullatus* op de Nederlandse lijst te handhaven. Uit de analyse blijkt dat Kokardezaagbek veelvuldig ontsnapt, en mogelijk zelfs al tot broeden is gekomen. De in die analyse opgenomen kansberekening wijst erop dat er in de huidige situatie ruwweg vijf niet-wilde (maar wel ongeringde en gave) Kokardezaagbekken worden aanvaard tegenover elke wilde Kokardezaagbek. Daarmee wordt het beeld van wild voorkomende Kokardezaagbekken in Nederland dusdanig vertoebeld door ontsnapte vogels dat het onmogelijk is om de soort op een manier te beoordelen die het voorkomen van wilde vogels recht doet.

In de toekomst komt een Kokardezaagbek alleen in aanmerking voor aanvaarding als redelijkerwijs is aangetoond dat de vogel een wilde oorsprong heeft. Dat kan bijvoorbeeld door de aanwezigheid van een Noord-Amerikaanse wetenschappelijke ring, isotopenonderzoek dat aantoont dat de vogel zijn huidige verenkleed heeft verkregen in Noord-Amerika, of door een bewezen trekroute die een wilde herkomst indiceert. Kokardezaagbek komt daarmee terecht op een lijstje van vergelijkbare soorten eenden waarvan de grote aantallen ontsnapte (en inmiddels broedende) vogels het zicht op mogelijk wilde vogels ontnemen (bijvoorbeeld Rosse Stekelstaart *Oxyura jamaicensis* en Carolina-eend *Aix sponsa*).

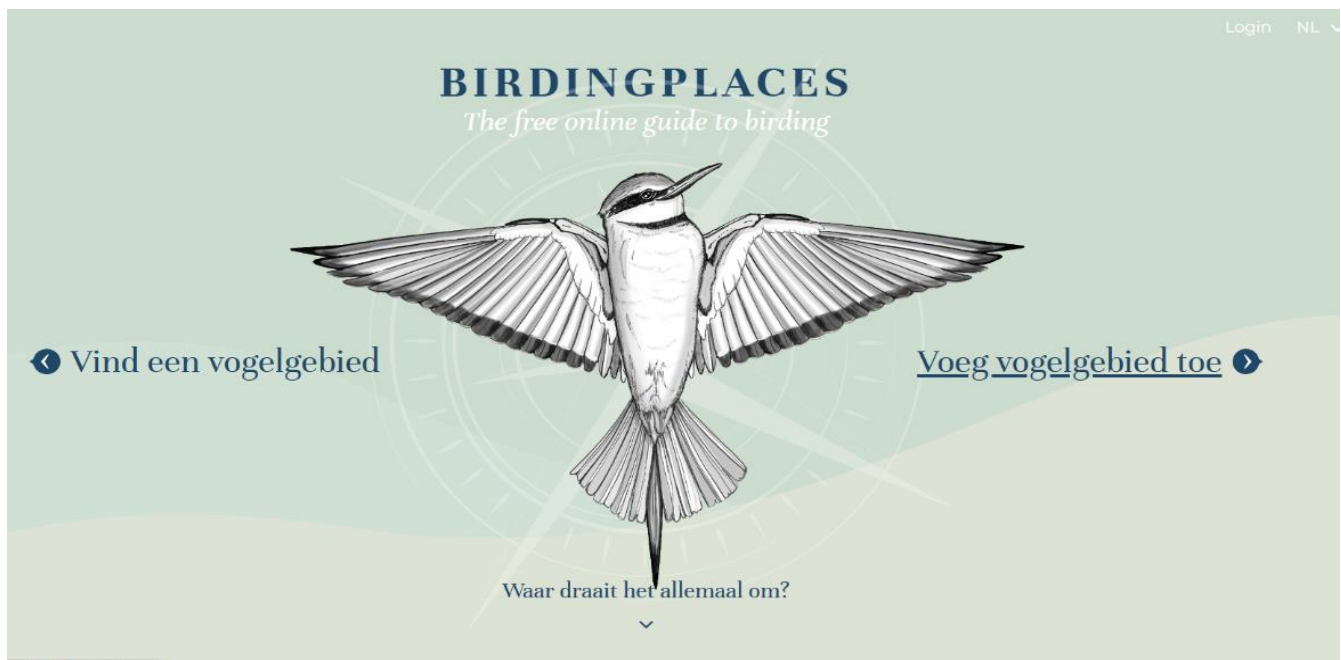
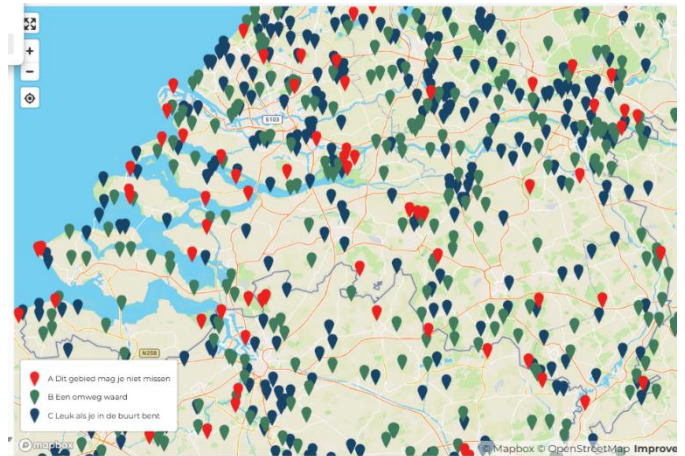
[Kuhls/Scopoli's Pijlstormvogel Aalsmeer november 2017](#)
Op 22 november 2017 werd te Aalsmeer een verzwakte Kuhls of Scopoli's Pijlstormvogel *Calonectris borealis/diomedea* gevonden en naar een vogelopvang in Amsterdam gebracht, waar hij overleed op 25 november. De balg is opgenomen in de collectie van

Martin van Leest

Vogelwebsites.

www.birdingplaces.eu is een website waarop heel veel vogelgebieden in Europa beschreven staan en voorzien van mooie foto's van vogels die daar voorkomen. Birdingplaces is een overzichtelijke en gebruiksvriendelijke website met goede informatie over het gebied. Iedereen kan zelf een vogelgebied toevoegen.

Martin van Leest

Grauwe klauwieren aan het Rondgors, Pannenhoef. Foto's van een van onze leden Harald Jansen

Ontvangen persbericht

Raad van State schorst vergunningen Bredase wethouders: 'Ruimtelijk beleid eenzijdig op economie gericht'

De Raad van State heeft bij schorsing van enkele vergunningen door richtinggevende uitspraken duidelijk aangegeven dat de vergunningen - die Bredase wethouders afgaven - eenzijdig zijn en alleen van de economische belangen uit gingen.

De vier voorzitters van De Groene Koepel, IVN Mark en Donge, nmv Markkant en Adviesgroep BromN hebben die richtinggevende uitspraken van de Raad van State aan de gemeenteraad en B&W aangeboden als leidraad voor toekomstige besluiten van wethouders over ruimtelijk beleid. Zodat dit geen structurele inzet was, maar dat het incidenten betrof. (zie bijlage)

Bij een vergunning in De Rith ging het om een forse uitbreiding van 'kassen' met 6 ha. Daar hoort zegt de Raad van State een afweging bij over de aanwezige ecologische en landschappelijke waarden. Met vervolgens compensatie voor aantasting van het landschap. Die ontbrak zodat de vergunning vernietigd werd. De Raad van State oordeelt dat dit onzorgvuldig beleid is van Breda en zijn wethouders.

Ondanks dat de ondernemer op eigen risico de 'kassen' al gebouwd had en de gemeente bij handhavingsinspectie meerdere overtredingen van het bestemmingsplan zag, werd dit in het nieuwe bestemmingsplan op economische gronden gelegaliseerd. Wat de Raad van State nu dus afkeurde. Ook omdat de eigen Bredase Omgevingsvisie 2040 stelt dat "in De Rith het kleinschalige landschap versterkt moet worden".

Bij een andere vergunning die de Raad van State nu schorste ging het om bouwen in de 25 meter ecologische zone van de Bavelse Leij, wat een blokkade in de zone zou opleveren. Daarvoor gaf Breda via de wethouders toestemming, ondanks de provinciale plicht om die zone vrij te houden. Pas bij de Raad van State kwam het wateradvies van het Waterschap Brabantse Delta - dat die zone vrij wilde houden - boven water. Dat was eerder niet bijgevoegd.

Nadat de natuur- en milieuverenigingen De Groene Koepel, IVN Mark & Donge, nmv Markkant en de Adviesgroep BromN met de betrokken eigenaar overlegden besloot deze in het belang van de natuur het plan aan te passen, de zone vrij te houden en de natuur te versterken.

Alle partijen zijn voldaan met deze met gezond verstand en 'in der minne' gevonden oplossing en menen dat dit overleg 'als beginspraak' al twee jaar eerder had kunnen plaatsvinden om tot deze oplossing te komen. Die bovendien de gemeente nu verdere proceskosten bespaart.

De vier voorzitters hopen dat deze uitspraken van de Raad van State richtinggevend zullen zijn voor de wethouders verantwoordelijk voor het Bredase ruimtelijk beleid, want bij alles moet ook het belang van natuur, landschap, milieu en de omgeving meetellen.

Liesbeth Adriaansens – voorzitter De Groene Koepel
Peter van der Ark – voorzitter IVN Mark en Donge
Peter von Meijenfeldt – voorzitter nmv Markkant
Janus Liebrechts – voorzitter Adviesgroep BromN

Bianca van den Berg

Haar naam komt u tegen als u zich aanmeldt voor een excursie. Sinds eind 2023 maakt zij deel uit van deze Werkgroep. Echt de handen uit de mouwen steken doet ze ook bij De Kamertjes sinds begin 2022. Wie is deze actieve vrouw en waarom is zij zo gemotiveerd?

Hoe belangrijk is het vogelen voor jou?

Ik ben pas in 2021/2022 begonnen met vogels kijken door de Vogelspotcast, maar ga er inmiddels wel zeer geregeld op uit en kom ook iedere keer weer leuke mensen tegen via het vogelen. Ik heb er verschillende boeken over gelezen en cursussen over gevolgd, ook via de Vogelwerkgroep. Daarnaast ben ik door het vogelen meer buiten te vinden dan voorheen. De natuur is toch een prachtig iets en vogels zijn mooi en fascinerend.

Wat betekent de Vogelwerkgroep voor jou?

Ik vind het een mooie manier om in en om Breda met mensen in contact te komen met in ieder geval één gedeelde interesse. En het werken bij De Kamertjes, dat lekker fysiek is, is een mooie afwisseling met mijn (kantoor)functie bij ASML. Daarnaast vind ik het mooi om via de excursies de mensen dichtbij huis te kunnen laten genieten van de natuur en de vogels, en anderen te ontmoeten.

Waarom ben je lid geworden?

Ik had een boek gelezen voor de beginnende vogelaar en las daar de tip om je aan te sluiten bij de lokale vogelwerkgroep. Ik wist daarvoor niet eens van het bestaan van dat soort groepen af. Ik heb gezocht via Google en kwam toen uit bij een oproep voor hulp bij De Kamertjes. Na een leuke rondleiding door Jan Benoist heb ik me meteen aangemeld.

Wat is je vreemdste ervaring op vogelgebied?

Ik ontdekte deze zomer tijdens een excursie bij Huis ter Heide een zwarte ooievaar en was werkelijk de enige die daar enthousiast over was, zelfs de gids was dat niet. Ik denk dat de rest van de groep nog heel weinig van vogels wist en niet beseftte dat dat geen alledaagse ontmoeting was. Maar heel apart, als je zelf staat te stuiteren en de rest kijkt een keertje en loopt weer door.

Wat is je lievelingsvogel?

Jeetje, dat is een ingewikkelde vraag. Ik geloof niet dat ik die heb, ik kijk naar alle vogels met veel plezier.

Wat doe je zoal op vogelgebied?

Buiten mijn activiteiten voor de Vogelwerkgroep ga ik er simpelweg vaak op uit, door het hele land, maar meestal in de buurt. Dan is mijn "vogeltijd" wel beperkt, want mijn man, Sam, heeft er wat minder geduld voor :-). Hij kijkt wel naar wat ik aanwijs, en heeft daardoor als één van de weinigen dit jaar de parelduiker in Breda gezien, maar is zelf geen vogelaar. Verder ben ik dit jaar voor het eerst op vogelreis geweest, naar de Extremadura. Dat was echt helemaal fantastisch.

Wat is het mooiste vogelland?

Ik heb nog niet veel in het buitenland gevogeld, maar heb wel veel prachtige soorten gezien in bijvoorbeeld Spanje, Zuid-Afrika en Botswana. De papegaaiduikers in IJsland waren ook spectaculair. Maar ons eigen kleine landje, waar je op een goede dag wel 70+ soorten kunt zien en dat ook heel interessant is tijdens de vogeltrek, is misschien wel het allermooiste.

Wat is je favoriete gebied in Nederland?

Ik ben net terug van een weekend Schiermonnikoog, dus wellicht draagt dit bij aan mijn voorlopige keuze voor de Waddeneilanden :-). Heerlijk in alle rust vogels kijken en heel veel andere vogelaars tegenkomen! Maar ik kom het vaakst in mijn 'local patch', De Waterkokers. Daar heb ik dit jaar al 72 soorten waargenomen!

Kun je vogelen combineren met je werk of andere hobby's?

Ik wandel veel en probeer ook geregeld hard te lopen. Dat zijn altijd mooie momenten om de geluiden te oefenen. Als ik naar ASML ga, probeer ik vaak een rondje door het Dommeldal te lopen op zoek naar geelgorzen. En als ik thuis werk, kan ik met een schuin oog de zuidelijke plas van de Waterkokers in de gaten houden :-)

Zijn we nog wat vergeten?

Dan wil ik wel even gebruik maken van de gelegenheid om mijn collega's bij De Kamertjes te bedanken voor de altijd gezellige werkuren en het harde werk, mijn collega's bij de werkgroep Excursies voor de leuke overleggen en goede samenwerking, en natuurlijk ook de gidsen van alle excursies voor hun vrijwillige inzet, zonder wie er sowieso geen excursies zouden zijn.

Ineke Buijsters

De Hooiberg

Algemeen

De Hooiberg was oorspronkelijk onderdeel van het Liesbos. Nu is het terrein afgesneden van dit bos door de Leursebaan en het spoor. Het is een heel smal reepje natuur tussen Prinsenbeek en Etten Leur.

Het is een oud bosgebied van 20 hectare, in beheer bij Staatsbosbeheer.

Ligging en bereikbaarheid

De Hooiberg ligt tussen de Zanddreef, het Korenpad en de Verloren Hoek in Prinsenbeek en de Deurnestraat in Etten Leur. Dit gebied is het best bereikbaar vanaf de kruising Prinsendreef - Zanddreef, waar een klein parkeerplaatsje is (schuin tegenover tuinderij De Groene Schakel).

Beschrijving

Het is een smalle strook bos met her en der weilandjes erin, waarin een aantal poelen gegraven zijn. Er zijn vakken te herkennen met verschillende boomsoorten: oude naaldbomen, jonge berken. Langs de paden vinden we tussen de oude beuken veel jonge tamme kastanjes. In dit reepje bos ligt de Prinsenhoef, een authentieke boerderij met schuren, bakhuis en een statige oprijlaan. Deze is waarschijnlijk aangelegd na het ontginnen van de woeste heidegrond. Inmiddels is het geen boerderij meer. De Hooiberg biedt wat ademruimte tussen de industrie van kwekers, weilanden en het akkerland.

Mogelijkheden

Mooi voor een wandeling. Er is een rondje te lopen van ongeveer anderhalf tot twee uur over makkelijke paden. Eventueel is het te combineren met Strijpen/De Berk, waaraan het grenst, of met het Liesbos aan de andere kant.

Via de website van Heemkundekring Prinsenbeek is het 'Biks Ommetje Hooiberg' te downloaden, een wandeling van een kleine 7 kilometer.

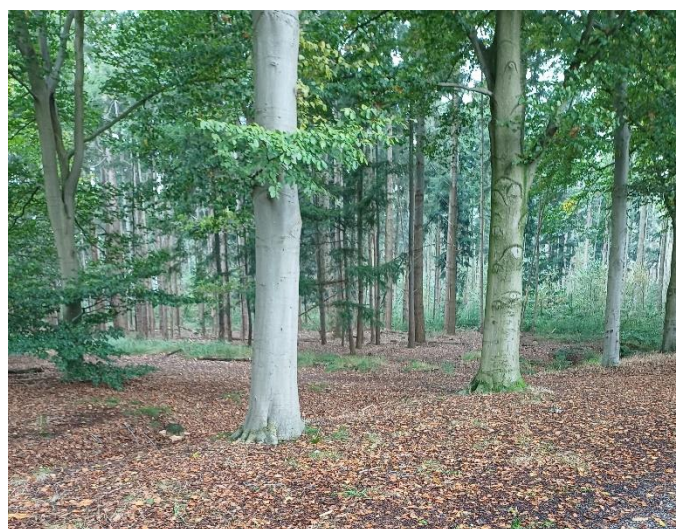
Voor kinderen is er in de Hooiberg een kabouterpad aangelegd. Zij kunnen een route met kabouterpaaltjes volgen en opdrachten doen (via Staatsbosbeheer te downloaden).

Wat is er te zien en te horen

Op de dag van ons bezoek bijzonder weinig: het was regenachtig en heel stil zo begin oktober. Wel kwamen we de grote bonte specht tegen, boomklever, boomkruiper, kauwen, zwarte kraai, gaai, koolmees, vinken, roodborst, blauwe reiger, kramsvogels en overvliegende grauwe- en Canadese ganzen. En een eekhoorn!

Zie waarneming.nl onder Prinsenbeek – Verloren Hoek e.o.

Wilma Rasink

Bijzondere waarneming

Grijze wouw

De grijze wouw (Elanus caeruleus) wordt de laatste jaren steeds vaker binnen de nederlandse en zelfs brabantse grenzen waargenomen.

Voorals dwaalgast in de periode voor- en najaar.

Determinatie

Opvallend lichte, wittige verschijning, je moet meteen denken aan een wat forsere Torenvalk.

Donker grijze bovenzvleugel, met duidelijk zwarte armdesvlekken, ondervleugel licht met zwarte, scherpe handpennen. De gele poten zijn vaak goed te zien.

Opvallend is vaak dat hij /zij tijdens de vlucht even in de lucht stil staat te 'bidden', net als een Torenvalk

De vleugels staan soms in een hoek, net als bij de Kiekendieven., Tevens is dit een stevig determinatie kenmerk.

Zit meestal in de top van een boom, of op palen ed. met breed uitzicht, net als Torenvalk.

Voorkomen in Europa.

De Grijze Wouw is in zuid europa een zeldzame broedvogel , en komt alleen voor in, zuid Spanje (Extremadura), en westelijk Spanje, zuid Portugal en kleine gebieden in Noord Afrika, vooral in de kustgebieden.

Nederland

In ons land betreft het meestal voor- en najaars waarnemingen.

Dit jaar een december waarneming, en zelfs in maart en april. De waarnemingen werden gedaan in verschillende provincies, Friesland, Gelderland, Drenthe en Zeeland.

Waarnemingen Brabant

En nu ook een exemplaar in Brabant. Het blijkt dat boven boswachterij Dorst op de 26^e oktober, ook een Grijze wouw is gezien, de beschrijving komt volgens mij goed overeen.

2015, augustus, Maashorst, Brobbelbies (M Veldt)

Bijna in heel Nederland kan de Grijze Wouw, met veel geluk, waargenomen worden.

Geraadpleegde literatuur;

Dutch Birding; 2024, Volume 46, nr 1, blz 67.

Dutch Birding, 2024 Volume 46, nr3, blz 212.

EBCC Atlas of European Breeding Birds, 1997,

Hagemeyer EJM, Blair MJ, Poyser London.

ANWB Vogelgids, 2022, Svensson L., Kosmos

West Brabantse Vogelwerkgroep archief, H van der Sanden.

Willem Veenhuizen

Grijze wouw

FOTO, EAGLEWATCH.NL

Waarnemingen

1	Roerdomp	2-10-2024	Breda	Waterakkers	Bianca van den Berg
1	Kwak	2-10-2024	Breda	Prinsenbeek	Tim van Oerle
47	Koereiger	18-9-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Hans Diepstraten
30	Grote Zilverreiger	6-9-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Ernest Piethaan
40	Purperreiger	29-8-2024	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Erik van Boxtel
3	Zwarte Ooievaar	10-8-2024	Alphen-Chaam	Chaam - De Maaien	Hans van Kluiven
1	Dwerggans	19-9-2024	Breda	Sportpark	Raymond van Breemen
1	Roodhalsgans	27-10-2024	Drimmelen	Hooge Zwaluwe	Raymond van Breemen
23	Casarca	18-8-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Piet van Iersel
1	Brielduiker	18-9-2024	Drimmelen	Brabantse Biesbosch - Spaarbekken	Hans Diepstraten
1	Nonnetje	24-10-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Polder Maltha	Piet van Iersel
2	Middelste Zaagbek	18-9-2024	Drimmelen	Brabantse Biesbosch - Spaarbekken	Hans Diepstraten
1	Wespendief	17-8-2024	Zundert	Wildert e.o.	Mary Holleman
1	Grijze Wouw	26-10-2024	Oosterhout	Boswachterij Dorst	Reinier van Loo
1	Rode Wouw	18-9-2024	Breda	Hooijdonk	Rutger van Ouwerkerk
3	Zeearend	16-10-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Connie Boot
1	Blauwe Kiekendief	14-8-2024	Drimmelen	Made - Helkant	Joost Simons
1	Havik	6-10-2024	Drimmelen	Hooge Zwaluwe	Bart Jaspers
1	Visarend	21-9-2024	Drimmelen	Kijfhoek Vinkenland	Merel Rok
1	Smelleken	4-9-2024	Breda	Rooskensdonk	Rutger van Ouwerkerk
1	Boomvalk	19-9-2024	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Ger Duijf
1	Slechtvalk	21-9-2024	Oosterhout	Boswachterij Dorst	Gilion Marijnissen
1	Porseleinhoen	7-8-2024	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Jarek van Houten
2	Steltkluut	9-8-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Remko Hanssens
3	Krombekstrandloper	7-8-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Hans Diepstraten
60	Watersnip	2-9-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Jan Benoist
1	Houtsnip	27-10-2024	Breda	Prinsenbeek	Tim van Oerle
1	Bosruiter	7-8-2024	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Ger Duijf
1	Zwartkopmeeuw	31-10-2024	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Rutger van Ouwerkerk
1	Pontische Meeuw	15-9-2024	Breda	Asterdplas	Erik van Boxtel
2	Reuzenster	5-9-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Joost Simons
1	Velduil	12-10-2024	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Maurice Verschuren
1	Nachtzwaluw	6-8-2024	Oosterhout	Boswachterij Dorst	Hans Diepstraten
3	Gierzwaluw	14-9-2024	Breda	Galder - Galdersche Heide	Jarek van Houten
1	IJsvogel	6-10-2024	Breda	Brabantpark	Sandra Aarts
1	Middelste BSpecht	27-10-2024	Breda	Liesbosch	Marjo Lips
1	Kleine Bonte Specht	3-8-2024	Baarle-Nassau	Merkske - De Broskens	Boy Possen
301	Boerenzwaluw	16-8-2024	Breda	Teteringen	Raymond van Breemen
3	Engelse Kwikstaart	14-9-2024	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Hans Diepstraten
5	Paapje	12-9-2024	Breda	Lage Vuchtpolder	Erik Dinslage
1	Tapuit	12-10-2024	Breda	Lage Vuchtpolder	Reinier van Loo
1	Graszanger	9-9-2024	Bergen op Z	Zoommeer - Prinsesseplaat	Tim van Oerle
1	Bladkoning	2-9-2024	Zundert	Pannenhoef - zuid	Laurie Rijsdijk
1	Vuurgoudhaan	13-10-2024	Breda	Haagse Beemdenbos	Joop Strous
1	Noordse Kauw	28-10-2024	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Rutger van Ouwerkerk

Onze werkgroepen

Stadsvogels	Willem Veenhuizen	stadsvogels@westbrabantsevwg.nl	De Kamertjes	Oscar Loos	kamertjes@westbrabantsevwg.nl
Roofvogels	Raymond van Breemen	roofvogels@westbrabantsevwg.nl	Knotwerkgroep	Rob Fisscher	knotwerkgroep@westbrabantsevwg.nl
Uilen	Martin van Leest	uilen@westbrabantsevwg.nl	4° Bergboezem	Kees van der Krift	cvdkrift@gmail.com
Watervogels	Vacant	watervogels@westbrabantsevwg.nl	Dintelse Gorzen	Ronald Buijnsters	dintelsegorzen@westbrabantsevwg.nl
Weidevogels	Agnes van der Sanden	weidevogels@westbrabantsevwg.nl	Excursies	Giggi van Melick	excursies@westbrabantsevwg.nl
Rooskensdonk	Cees Huijben	rooskensdonk@westbrabantsevwg.nl	Lezingen	Wilma Rasink	lezingen@westbrabantsevwg.nl

Bosuul

Dodaars

Kanoet

Foto's Ria Lambregts